

УДК [343.1:343.37](477)

В. В. Піддубний
аспірант*Харківського національного університету внутрішніх справ***ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ЩОДО ПОДОЛАННЯ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ЗЛОЧИНІВ ЕКОНОМІЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ**

Економічна злочинна діяльність є основною структурною складовою кримінального тіньового сектора економіки, живильним середовищем для його розширення, що становить серйозну загрозу економічній безпеці України. Основними її загальними ознаками за доповіддю Генерального Секретаря ООН (Женева, квітень 1993 р.) є: отримання незаконних економічних вигод шляхом використання нелегальних товарів та послуг у незаконній формі; конспіративна злочинна діяльність та координація; повна або часткова монополізація, проникнення у надприбуткові законні види діяльності; застосування у легальній діяльності методів насильства та залякування; «розмивання» меж між організованою злочинністю та неформальною діяльністю [1, с. 40].

Вивчення стану організації роботи з розслідування злочинів економічної спрямованості свідчить, що організовані злочинні угруповання забезпечують високий рівень власного захисту і одночасно постійну готовність до активної протидії підрозділам Національної поліції у розслідуванні злочинів. Протидія розслідуванню – це система прийомів кримінального впливу, застосування яких у певній послідовності й різних комбінаціях спрямована на ухилення винних від кримінальної відповідальності шляхом нейтралізації діяльності правоохоронних органів з виявлення, розкриття та розслідування злочинів, а також перешкодження діяльності суду щодо здійснення правосуддя [2, с. 480].

Серед поширених форм такої протидії є: підкуп, залякування й інший вплив на потерпілих і свідків з метою схилення їх до давання «необхідних» свідчень; наймання адвокатів високої кваліфікації; встановлення нелегальних каналів зв'язку з заарештованими учасниками злочинних угруповань та погодження заходів протидії; знищення документів й засобів злочинної діяльності; симуляції захворювань; приховування підозрюваних за межами України; цілеспрямована дискредитація слідчих, прокурорів і суддів, у тому числі шляхом наклепів, що містяться в скаргах і заявах або тиск через засоби масової інформації; використання корумпованих зв'язків, а також підкуп працівників поліції тощо [3, с. 126–129].

За таких умов, з метою подолання протидії розслідуванню злочинів економічної спрямованості, слідчим НП України згідно вимог КПК України

доцільно проводити такі негласні слідчі (розшукові) дії як: аудіо-, відео-контроль особи (ст. 260); зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263); обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267); установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268); спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269); контроль за вчиненням злочину (ст. 271), виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272), негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274). Негласні слідчі (розшукові) дії проводяться у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб (ч.ч. 1, 2 ст. 246 КПК України) [4; 5, с. 161–163].

Однак, у науковій літературі справедливо зазначається, що мало дослідженими ще залишаються окремі аспекти проведення негласних слідчих (розшукових) дій, як на початковому так наступних етапах розслідування, не визначені напрями та специфіка їх застосування в умовах подолання протидії розслідуванню злочинів економічної спрямованості. Недостатня розробленість організаційних і тактичних питань підготовки та проведення негласних слідчих (розшукових) дій викликає значні труднощі у роботі слідчих та оперативних працівників поліції [6, с. 124–127; 7, с. 90–92; 8, с. 48].

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідженню особливостей проведення негласних слідчих (розшукових) дій щодо подолання протидії під час розслідування злочинів присвячені праці таких вчених як: А. Ф. Волобуєв, В. І. Литвиненко, В. О. Малярова, М. А. Погорецький, С. Д. Подгорний, О. О. Подобний, В. Д. Пчолкін, С. Р. Тагієв, О. В. Федосова, С. С. Чернявський, Б. В. Щур та інших. Однак, незважаючи на наявність значної кількості наукових робіт, присвячених проведенню негласних слідчих (розшукових) дій, практично відсутні дослідження щодо їх застосування в умовах подолання протидії злочинців в ході розслідування злочинів економічної спрямованості.

Метою публікації є визначення напрямів застосування та розгляд особливостей проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій, що можуть бути ефективними в ході розслідування

злочинів економічної спрямованості та подолання протидії з боку злочинців.

Виклад основного матеріалу. Вважаємо, що ситуаційна обумовленість і тактична своєрідність проведення негласних слідчих (розшукових) дій багато в чому пов'язана з виконанням конкретних завдань, розв'язуваних у рамках кримінального провадження. До таких завдань розслідування злочинів економічної спрямованості слід віднести:

– встановлення свідків, обізнаних про злочинні дії і факти протидії розслідуванню, а також забезпечення можливості використання в процесі розслідування інформації, якою вони володіють. У якості свідків найчастіше виступають: бухгалтерські та інші працівники, що оформляють документацію щодо виробничих операцій; технічний і обслуговуючий персонал підприємств і організацій; співробітники органів державного фінансового контролю, аудитори, представники недержавних структур, працівники охорони, співробітники інших підприємств; власники, співвласники, фермери та інші;

– виявлення предметів і документів, що можуть бути доказами у кримінальному провадженні, забезпечення їх збереження і використання в процесі розслідування. Серед матеріальних об'єктів, що прямо вказують на вчинення злочину та факти протидії розслідуванню, можуть бути: предмети злочинного посягання; підроблені документи; фальсифікована продукція, а також знаряддя і сліди злочину;

– здійснення спостереження за поведінкою підозрюваних осіб і фіксація їх злочинних дій за допомогою негласних слідчих (розшукових) дій, забезпечення можливості використання отриманих результатів у кримінальному провадженні.

В умовах протидії розслідуванню злочинів економічної спрямованості важливим напрямом застосування негласних слідчих (розшукових) дій є: забезпечення виявлення та схоронності предметів і документів, що можуть бути доказами і можливості їхнього використання в кримінальному провадженні; затримки злочинців «на гарячому»; відшукання майна і цінностей, нажитих злочинним шляхом, з метою забезпечення відшкодування заподіяних збитків; фіксацію злочинних дій шляхом застосування фото-, аудіо-, відеозапису; забезпечення негласного одержання зразків та інших слідів для проведення криміналістичних та інших досліджень документів, сировини і готової продукції.

В ході розслідування злочинів економічної спрямованості негласні слідчі (розшукові) дії необхідно застосовувати для встановлення: джерел розкрадання сировини та готової продукції; усіх причетних до вчинення злочину осіб; місця збереження предметів, коштів і цінностей, нажитих злочинним шляхом; фактів викрадення продук-

ції; місць виготовлення і збереження фальсифікованої продукції; способів вчинення і приховання злочинів; виявлення документів, що підтверджують злочинні дії; осіб, що можуть бути свідками; злочинні зв'язки з числа представників органів місцевого самоврядування, комерційних і підприємницьких структур, членів організованих злочинних угруповань, а також факти протидії розслідуванню з боку останніх.

З метою нейтралізації можливої протидії злочинців за допомогою негласних слідчих (розшукових) дій слід забезпечити: здійснення оперативно-розшукового контролю за поведінкою підозрюваних та обвинувачених з метою запобігання тиску з їх боку на свідків та інших осіб, що беруть участь у процесі розслідування; припинення спроб знищення або приховування предметів злочину; неможливість ухилення вказаних осіб від слідства і суду; встановлення причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів економічної спрямованості; виявлення невідомих раніше епізодів злочинів та причетних до них осіб.

У сучасній юридичній літературі існує точка зору, відповідно до якої при розслідуванні злочинів економічної спрямованості основна увага повинна бути зосереджена на механізмі вчинення злочинів як складній динамічній системі, елементи якої охоплюють практично весь технологічний ланцюжок господарської діяльності об'єкта або галузі. При цьому головною особливістю є те, що кожен учасник співтовариства виконує чітко визначені функції в загальній структурі, тобто простежується замкнутий цикл діяльності. При такому становищі одна група або її члени виконують операції щодо привласнення матеріальних цінностей, коштів, інші – здійснюють їх транспортування, треті – займаються збутом [9, с. 17–18; 10, с. 229; 11, с. 42].

Вказані особливості необхідно враховувати в ході підготовки та проведення негласних слідчих (розшукових) дій, зокрема, спостереження за особами, річчю або місцем скоєння злочину (ст. 269 КПК України). Проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії зумовлюється необхідністю: вивчення способу життя підозрюваного, з яким не вдалося встановити психологічний контакт і який здійснює протидію розслідуванню; установлення системи зв'язків підозрюваного з метою виявлення осіб, які можуть бути причетними до злочинної діяльності, а також виявлення таємних схованок знарядь учинення злочину та майна, отриманого злочинним шляхом.

Згідно ст. 267 КПК України слідчий має право обстежити публічно недоступні місця, житло чи інше володіння особи шляхом таємного проникнення в них, у тому числі з використанням технічних засобів. Публічно недоступним є місце, до якого неможливо увійти або в якому неможливо

перебувати на правових підставах без отримання на це згоди власника, користувача або уповноважених ними осіб.

В умовах протидії розслідуванню зазначена негласна слідча (розшукова) дія проводиться з метою: виявлення і фіксації слідів вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, речей і документів, що мають значення для досудового розслідування; виготовлення копій чи зразків зазначених речей і документів; негласного отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження; встановлення технічних засобів аудіо-, відео-контролю особи, забезпечення збереження доказів, які за наявною інформацією можуть бути знищені до їх вилучення процесуальним шляхом, а також для підготовки проведення інших слідчих (розшукових) дій [12, с. 302–305].

В ході розслідування злочинів економічної спрямованості нерідко слідство отримує у своє розпорядження різні аудіо матеріали – записи спілкування конкретних осіб між собою, у тому числі і в результаті прослуховування телефонних переговорів. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263) є різновидом втручання у приватне спілкування, яке проводиться без відома осіб, які використовують засоби телекомунікацій для передавання інформації, на підставі ухвали слідчого судді, якщо під час його проведення можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження. Запис телефонних переговорів може містити важливу інформацію про злочинне формування, його склад, зв'язки, задумані і вчинені злочини, злочинні ролі і функції учасників організованої групи, про факти підкупу, залякування й інший вплив на потерпілих і свідків з метою схилення їх до давання «необхідних» свідчень [13, с. 99–101].

Крім того, не тільки для отримання доказів злочинної діяльності, а й для забезпечення безпеки і захисту учасників кримінального провадження, доцільно проводити аудіо-, відео контроль особи (ст. 260 КПК України), що полягає в негласній (без відома особи) фіксації та обробці із використанням технічних засобів розмови цієї особи або інших звуків, рухів, дій, пов'язаних з її діяльністю або місцем перебування тощо. У зв'язку з цим нерідко виникає необхідність при їх використанні в процесі доказування ідентифікації голосу конкретних осіб, встановлення параметрів звуку записуючої апаратури, з'ясування обстановки, в якій провадився аудіо запис, встановлення його достовірності та ін. Відповіді на них можна отримати шляхом проведення судово-фоноскопічної експертизи.

Необхідність проведення зазначеної негласної слідчої (розшукової) дії обумовлена: встановленням всіх учасників злочинного угруповання, у випадку коли затримані учасники здійснюють протидію розслідуванню; важливістю встановлення

місць зберігання документів, знарядь учинення злочину та майна, отриманого злочинним шляхом; виявленням фактів цілеспрямованої дискредитації слідчих, прокурорів і суддів, у тому числі шляхом наклепів, що містяться в скаргах і заявах або тиску через засоби масової інформації.

Крім того, під час досудового слідства, у відповідності до ч. 1 ст. 270 КПК України, може здійснюватися аудіо-, відео контроль місця, що полягає у здійсненні прихованої фіксації відомостей за допомогою аудіо-, відеозапису всередині публічно доступних місць, без відома їх власника, володільця або присутніх у цьому місці осіб, за наявності відомостей про те, що розмови і поведінка осіб у цьому місці, а також інші події, що там відбуваються, можуть містити інформацію, яка має значення для кримінального провадження. З урахуванням положень ч. 2 та 3 ст. 267 КК України публічно доступне місце визначається як місце, до якого можна увійти або в якому можна перебувати на правових підставах без отримання на це згоди власника, користувача, або уповноважених ними осіб.

У випадках наявності достатніх підстав вважати, що готується тяжкий чи особливо тяжкий злочин економічної спрямованості, може здійснюватися контроль за його вчиненням, який, згідно зі ст. 271 КПК України, проводиться в таких формах: контрольована поставка; контрольована та оперативна закупка; спеціальний слідчий експеримент; імітування обстановки злочину.

Сутність контрольованої поставки та оперативної закупки полягає в здійсненні «фіктивної» угоди купівлі-продажу з особою, підозрюваною у вчиненні злочину. Завдяки оперативній закупівлі можна отримати фактичні дані про події, час, місце, спосіб підготування або вчинення злочину, всіх співучасників, свідків, знаряддя злочину та інші обставини, що підлягають доказуванню. А спеціальний слідчий експеримент полягає у створенні слідчим та оперативним підрозділом відповідних умов в обстановці, максимально наближеній до реальної, з метою перевірки дійсних намірів певної особи, у діях якої вбачаються ознаки тяжкого чи особливо тяжкого злочину, спостереження за її поведінкою під час протидії розслідуванню.

В процесі розслідування злочинної діяльності, пов'язаної з випуском недоброякісної продукції, у слідчого та оперативних працівників виникає необхідність негласного отримання зразків сировини або готової продукції для проведення порівняльного дослідження. Частина 1 статті 274 КПК України передбачає проведення негласного отримання зразків для порівняльного дослідження, якщо неможливим буде здійснити їх отримання для експертизи в порядку ст. 245 КПК України. Проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії зумовлюється необхідністю: підтвердження при-

четності конкретної особи до вчинення злочину, отримання додаткової інформації про потенційних учасників організованого злочинного угруповання. Загалом, зі змістовного боку, проведення негласного отримання зразків для порівняльного дослідження полягає у виявленні матеріальних носіїв інформації, що зберігають сліди готування до вчинення злочину економічної спрямованості чи осіб, які до нього готуються, або причетні до вчинення злочину, а також предметів, що стали об'єктами злочинних посягань, з метою їх подальшого порівняльного дослідження, у тому числі й без відома власника.

Для подолання протидії розслідуванню тяжкого та особливо тяжкого злочину слідчий має право згідно законодавства (ст. 272 КПК України) організувати введення уповноваженої ним особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання речей і документів, відомостей про її структуру, способи і методи злочинної діяльності, які мають значення для розслідування злочину або злочинів, які вчиняються цими групами.

Виконання такого завдання здійснюється на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування, або постанови прокурора зі збереженням у таємниці достовірних відомостей про особу і не потребує дозволу слідчого судді.

Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України) полягає в застосуванні технічного обладнання для локалізації місцезнаходження радіоелектронного засобу, у тому числі мобільного терміналу, систем зв'язку та інших радіо випромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, без розкриття змісту повідомлень, що передаються, якщо в результаті його проведення можна встановити обставини, які мають значення для кримінального провадження. Указана негласна слідча (розшукова) дія проводиться у випадку необхідності: установити місця знаходження підозрюваного, який перебуває в розшуку, підтвердити знаходження підозрюваного у конкретній проміжок часу в конкретному місці; встановлення нелегальних каналів зв'язку з заарештованими учасниками злочинних угруповань з метою погодження співучасниками злочину заходів протидії розслідуванню. Більше того з урахуванням деталізації з'єднань щодо телефонних дзвінків абонента може бути отримана інформація щодо: номера іншого учасника розмови; часу з'єднання; тривалості розмови абонентів; використання інших послуг, які прямо не пов'язані із дзвінком (наприклад, прийом та відправлення текстових чи інших повідомлень).

Порядок, організація підготовки та проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій регулюються нормативно-правовими актами органів, у складі яких перебувають уповноважені підрозділи [14].

Висновки. Таким чином, залежно від завдань розслідування злочинів економічної спрямованості, негласні слідчі (розшукові) дії повинні бути направлені на: а) одержання фактичних даних, що можуть бути використані при доказуванні; б) збір додаткових даних інформаційного характеру; в) виявлення та подолання протидії досудовому розслідуванню. Сукупність встановлених фактичних даних про факти й способи здійснення протидії розслідуванню може бути за рішенням слідчого, прокурора або судді безпосередньо долучена до матеріалів кримінального провадження. Отримані фактичні дані, залежно від характеру та форми протидії можуть бути підставою для прийняття рішення про притягнення винних до кримінальної відповідальності. Отже, своєчасність здійснення негласних слідчих (розшукових) дій щодо виявлення фактів протидії кримінального середовища створює сприятливі умови для об'єктивного та повного досудового розслідування злочинів економічної спрямованості.

Література

1. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації / за ред. З.С. Варналія. К.: НІСД, 2006. 576 с.
2. Чернявський С. С. Фінансове шахрайство: методологічні засади розслідування : [монографія]. К., 2010. 624 с.
3. Піддубний В. В. Щодо визначення сутності та систематизації форм протидії розслідуванню злочинів. *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених: тези доп. учасників наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 трав. 2016 р.)* / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С. 126–129.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI [Електронний ресурс]. *Офіційний веб-портал Верховної Ради України*. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
5. Федосова О. В. Правові основи проведення негласних слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні. *Сучасне кримінальне провадження України: доктрина, нормативна регламентація та практика функціонування* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Одеса, 17 квітня 2015 р.) / відп. ред. Ю. П. Аленін. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2015. С. 161–163.
6. Пчолкін В. Д. Підстави та умови проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 27 вересня 2013 р.)*. Дніпропетровськ : Дніпроп держ. ун-т внутр. справ, 2013. С. 124–127.
7. Подобний О. О. Нейтралізація протидії учасників організованих злочинних угруповань – складова оперативного-розшукового забезпечення кримінального провадження. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2015. № 16. Том 2. С. 90–92.

8. Тагієв С. Р. Негласні слідчі (розшукові) дії в кримінальному судочинстві України : монографія. Київ : ВД «Декор», 2015. 470 с.

9. Литвиненко В. І. Правові та організаційно-тактичні основи боротьби з організованою злочинністю: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К.: НАВС України, 2002. 20 с.

10. Малярова В. О. Подолання протидії розслідуванню на досудовому слідстві: актуальні завдання й складності. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 5-2. Том 3. 2014. С. 229–232.

11. Волобуєв А. Ф. Противодействие расследованию экономических преступлений и его преодоление. *Государство и право*. 2002. № 4. С. 42–47.

12. Подгорний С. Д. Організація обстеження житла чи іншого володіння особи шляхом таємного проникнення в них. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 2. Т. 3. С. 302–305.

13. Щур Б. В. Тактика нейтралізації протидії розслідуванню злочинів, вчинених організованими злочинними групами: монографія. Х.: Гриф, 2005. 251 с.

14. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена Наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5.

Анотація

Піддубний В. В. Проведення негласних слідчих (розшукових) дій щодо подолання протидії розслідуванню злочинів економічної спрямованості. – Стаття.

Розглянуто сутність та форми протидії розслідуванню злочинів економічної спрямованості. Зазначено, що ефективність їх розслідування залежить від належної організації проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Окремлені завдання та напрями їх застосування. Визначено перелік негласних слідчих (розшукових) дій, які доцільно проводити з метою подолання протидії розслідуванню злочинів економічної спрямованості. Вказано, що необхідність їх проведення обумовлена ситуаційною залежністю і тактичною своєрідністю отримання інформації від застосування відповідної негласної слідчої (розшукової) дії. Надано рекомендації щодо особливостей проведення аудіо-, відео-контролю особи; зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж; обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу; спостереження за особою, річчю або місцем; контролю за вчиненням злочину; виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, негласного отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження

Ключові слова: злочини економічної спрямованості, сутність і форми протидії розслідуванню, негласні слідчі (розшукові) дії.

Аннотация

Поддубный В. В. Проведение негласных следственных (розыскных) действий по преодолению противодействия расследованию преступлений экономической направленности. – Статья.

Рассмотрены сущность и формы противодействия расследованию преступлений экономической направленности. Указано, что эффективность их расследования зависит от надлежащей организации проведения негласных следственных (розыскных) действий. Обозначены задачи и направления их применения. Определен перечень негласных следственных (розыскных) действий, которые целесообразно проводить с целью преодоления противодействия расследованию преступлений экономической направленности. Указано, что необходимость их проведения обусловлена ситуационной зависимостью и тактическим своеобразием получения информации от применения соответствующего негласного следственного (розыскного) действия. Даны рекомендации относительно особенностей проведения аудио-, видео- контроля лица; снятия информации с транспортных телекоммуникационных сетей; обследования публично недоступных мест, жилища или иного владения лица; установления местонахождения радиоэлектронного средства; наблюдения за лицом, вещью или местом; контроля за совершением преступления; выполнения специального задания по раскрытию преступной деятельности организованной группы или преступной организации, негласного получения образцов, необходимых для сравнительного исследования

Ключевые слова: преступление экономической направленности, сущность и формы противодействия расследованию, негласные следственные (розыскные) действия.

Summary

Piddubnyi V. V. Carrying out covert investigative (search) actions to overcome opposition to the investigation of economic crimes. – Article.

The essence and forms of counteraction to investigation of crimes of economic orientation are considered. It is stated that the effectiveness of their investigation depends on the proper organization of secret investigative (search) actions. The tasks and directions of their application are outlined. The list of secret investigative (investigative) actions, which is expedient to be carried out in order to counteract the investigation of economic crimes, is determined. It is stated that the necessity of their conduct is conditioned by situational dependence and tactical peculiarity of receiving information from the use of the corresponding secret investigative (search) action. Recommendations are given on the features of audio, video control of a person; withdrawal of information from transport telecommunications networks; survey of public places, housing or other possession of a person; establishing the location of a radio electronic device; observing a person, thing or place; crime control; performing a specific task of disclosing the criminal activity of an organized group or criminal organization, not publicly obtaining samples required for comparative research

Key words: crimes of economic orientation, essence and forms of counteraction to investigation, secret investigative (search) actions.